

Województwo Kujawsko Pomorskie TORUŃ		KARTA CMENTARZA		NR 2539
A 1. Miejscowość GRUDZIĄDZ		6. Nazwa cmentarza (ew. nazwa dawna) parafialny		B 13. Najstarszy istniejący nagrobek (data) 1895/il.37/, 1898/il.33/, 1902/il.36/, 1904
2. Gmina loco pow. GRUDZIĄDZKI		7. Cmentarz dawny ☒ tak Cmentarz nowy (po 1945 r.) ☐		15. Groby o znaczeniu historycznym lub osób szczególnie zasłużonych - Alojzy Ruchniewicz Obywatel Honorowy m. Grudziądza kawaler orderu św. Sylwestra 1867-1955/il.1/; - Witold Korzeniewski porucznik 18 Pułku Ułanów ur.12.4.1912, poległ za Ojczyznę 1.9.1939 r./il.2/; - Roman Krobski pierwszy polski wiceprezydent m. Grudziądza 1873-1935 /il. 3-4/; - ks. Alfons Zieliński wikariusz w Świeciu/Wisła ur.1907 um.26.IX.1933 r. /il.6/; - ks.dr Leonard Brzóska wicerektor seminarium duchownego w Pelplinie 1907-1954 /il.7/; - ks.prof. Bronisław Gordon proboszcz w Zieleniu 1887-1954 /il.8/; e.d. wkładka
3. Adres cmentarza ul. Cmentarna 3		8. Data założenia k. XVIII w. projekt 1779-1780 r.		14. Istniejąca dokumentacja cmentarza i miejsce jej przechowywania Plan aktualny mapa syt.-wys. 1:1000
4. Poprzednie nazwy miejscowości Graudenz		9. Przynależność wyznaniowa: obecna - rzym-kat. dawna - rzym-kat.		Plan dawny brak
5. (Nie) czynny ew. podstawa zamknięcia czynny		10. Powierzchnia w ha: ogólna - 10,30 wolna - 2,40		Inne materiały archiwalne mapa topogr./Messtischblatt/ 1:25000 ark.1174 z 1890 r.
11. Położenie cmentarza w pł.-wsch. części miasta w kompleksie cmentarzy parafialnych. Teren równy graniczy z cmentarzem ewangelickim, 31. Szkic cmentarza parkiem miejskim i stadionem żużlowym		16. Bibliografia mgr Maria Grzeska-Janiak, Cmentarz parafialny rzym.-kat. w Grudziądzu, PKZ Toruń 1983 r. 32. Dokumentacja fotograficzna Ryszard Patorski		
12. Uwagi Ter. Org. Adm. Państwowej parafia rzym.-kat. pw. św. Mikołaja		17. Uwagi użytkownika fazy rozwoju cmentarza: I- 1797, 1897, II-> 1910, III- 1920-1921, IV-> 1925, V-> 1961, VI-1985		

Nr rej A/557 z dnia 21.11.1991 (czł. młot rzym-kat)

C 18. ELEMENTY CMENTARZA		Czy istnieją	ILOŚĆ				
			Do XVIII w.	1 poł. XIX w.	2 poł. XIX w.	1 poł. XX w. (do 1945r.)	2 poł. XX w.
Mur ogrodzeniowy		nie					
Brama (-y)		tak				1	2
Kościół		nie					
Kaplica (-e)		tak			2		
Nagrobki:	wolno stojące	tak			3	38	współcz.
	przyścienne	nie					
	plyty	tak				5	
Mogiły		tak				5	
Inne elementy dom grabarza					1		

19. Które obiekty wpisane są do rejestru zabytków *cmmentarz rej. A/557 z 21.XI 1991 (historyczna część cmentarza - kat) A/1944/1-6*

20. STARODRZEW	Ilość	Ø pnia w cm	Stan zdrowotny
lipa	250	50	dobry, cz. ogłowione
kasztanowiec			
jesion			
tuja (żywołnik)			
klon	20	50	dobry
brzoza	6	55	dobry
świerk	5	50	dobry

21. Czy na terenie cmentarza znajdują się zarejestrowane pomniki przyrody ew. aleje *nie*; dąb o obw.pnia 300 cm, wierzba 370 cm, dąb 270 cm

22. Ogólny stan zachowania zieleni na cmentarzu
aleje i pojedyncze na kwaterach, zieleni ozdobna /jałowce, żywotniki/ żywopłoty

23. Charakter rozplanowania cmentarza
regularny

24. Czytelność układu cmentarza:
 - całość *granice pierw.układu przestrz. i poszczeg. faz rozwoju*
 - kwater *podział na kwatery 70 kwater*
 - nagrobków i mogił *rzędy i orientacja*

25. Ogólny stan zachowania cmentarza (nagrobków i drzewostanu)
nie budzi zastrzeżeń, drzewostan w alejach ok. 50 %

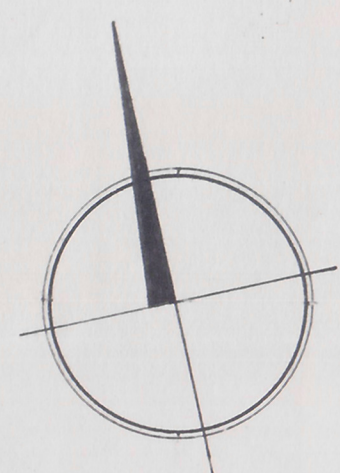
26. Istniejące zagrożenia
brak zagrożeń

27. Wnioski w zakresie prac:
 - porządkowych *bieżąca pielęgnacja*
 - remontowych *uzupełnienie zdewastowa-*
nych napisów na mogiłach zbiorowych
 - konserwatorskich *rozstrzelanych, zamordowanych i wojskowych*

28. Wnioski w zakresie niezbędnej dokumentacji:
 - poszczególnych nagrobków *inwentaryzacja*
 - ewidencji całości cmentarza *opracowanie z 1983 r.*
 - studium historycznego *---*
 - ewentualnie dokum. projektowej *---*

29. Inne uwagi służb konserwatorskich
ochrona układu przestrz. Henryk Grecki z wpis.do rej. zabytków kwater założonych do 1945r.

30. Wypełnił: *inż. Henryk Grecki*
 Data: *30.01.95 r.*

I CMENTARZ ŻYDOWSKI

ul. Cmentarna 3

II CMENTARZ PARAFIALNY EWANGELICKI

ul. Cmentarna 3a

III CMENTARZ PARAFIALNY KATOLICKI
ul. Cmentarna 3

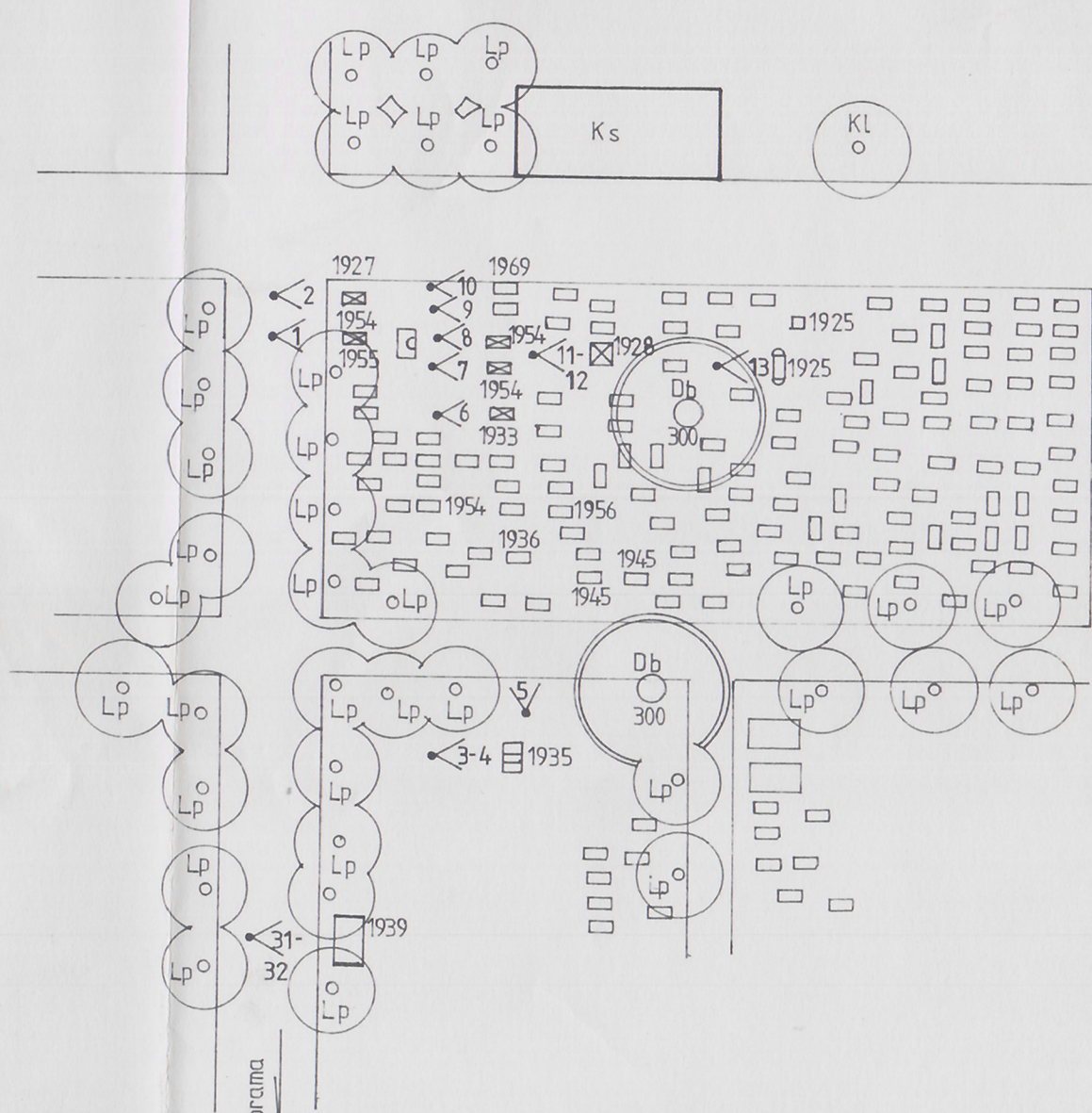
GRUDZIĄDZ

WOJ. TORUŃSKIE

1:1000

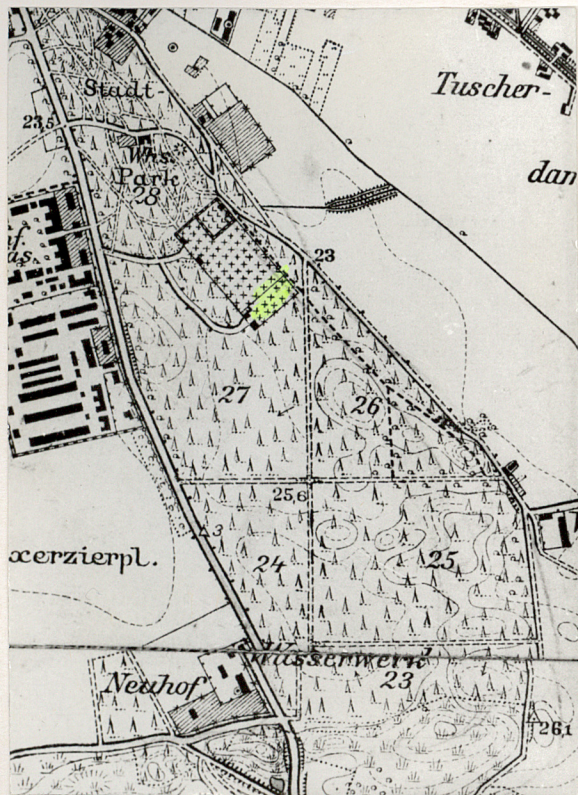
A POWIĘKSZENIE KWATERY 1:500

OZNACZENIA

- PIERWOTNA GRANICA CMENTARZA
- AKTUALNA GRANICA CMENTARZA
- MUR CMENTARNY
- FUNDAMENTY MURU CMENTARNEGO
- PŁOT SIATKOWY TRWAŁY
- DAWNE I AKTUALNE WEJŚCIA
- STAN I KIER. WYK. ZDJĘĆ FOTO
- FAZY ROZWOJU CMENT. KATOLICKIEGO
- I K. XVIII w. - 1897
- II 1897 - 1910
- III 1910 - 1920 / 21
- IV 1960
- V 1975
- VI 1985
- DG/B DAWNY DOM GRABARZA, OBECNIE - BIURO
- P DAWNE PROSEKTORIUM
- Ks KOSTNICA
- RZĘDY I ORIENTACJA MOGIL WSPÓŁCZESNYCH
- GAZ NAGROBNY
- KWATERA RODZINNA Z OGRÓDZENIEM METALOWYM
- KWATERA SIÓSTR ELZBIETANEK
- KWATERA RODZINNA
- PCYTA NAGROBNA
- SARKOFAG
- NAGROBEK OBRAMOWANY
- MOGIŁA ZBIOROWA
- STELA
- DRZEWO LIŚCIASTE
- DRZEWO IGLASTE
- DAB O CECHACH P.P. OBYWÓD PNIA W CM
- Brz BRZOZA
- Db DAB
- Kl KLON
- Lp LIPA
- Sw ŚWIERK
- Wb WIERZBA

31. Szkic cmentarza

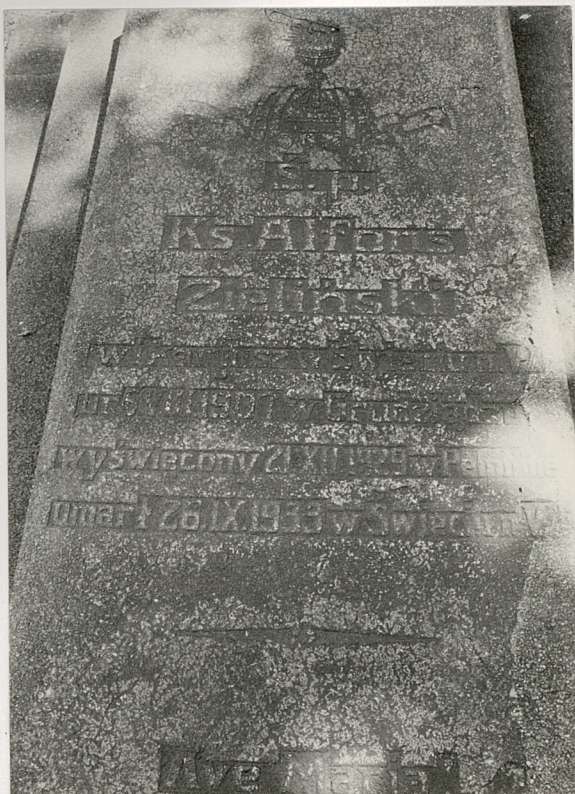
c.d. do pkt 15 Karty omentarza - Grudziądz, ul. Cmentarna 3

- ks. radca Władysław Fischöder 1881-1960 /il.9/;
- ks.mgr Albin Derdon, proboszcz parafii Św. Krzyża, dziekan dekanatu grudziądzkiego 1912-1969 /il.10/;
- Antoni Zieliński 1871-1928 /il.11-12/;
- Leonard Lammek, pierwszy naczelnik parow./ozowni/ grudziądzkiej 1865-1925 /il.13/;
- Michał Olkowski starszy mistrz cechu budowniczego 1868-1927 /il.14-16/;
- Juliusz Zieliński, jako więzień polityczny zginął w Dachau 6.5.1881- 9.I.1944 /il.17/;
- Franciszek Niemczyk, kierownik szkoły 1877-1954 /il.18/;
- Józef Niemczyk, nauczyciel ur. 2.1.1917 r., poniósł śmierć męczeńską w Łopatkach 21.10.1939 r. /il.18/;
- Edward Białkowski, rotmistrz 21 Pułku Ułanów Nadwiślańskich /il.19/;
- Maria Sabas Pietrucha, siostra profeska ze Zgromadzenia sióstr św. Elżbiety /il.20/;
- Michał Jawowski, dyr. gimnazium i Liceum dla dorosłych um. w 1947 r. /il.21/;
- Matka M.Urbioja Karczyńska przełożona SS. Elżbietanek 1873-1945 oraz kwatera 10 mogił sióstr zakonnych /il.23-24/;
- Bolesława Gaudera p.por. AK, uczestniczka Powstania Warszawskiego 1902-1980 /il.28/;
- Artur Gaudera kawaler Krzyża Wirtutii militarii i krzyża walecznych, major 65 pp. 1898-1970 /il.29/;
- ks. Henryk Schmelter zginął 1.11.1939 r. w Klamrach w 33 roku życia. Tabliczka na grobowcu rodzinnym /il.30/;
- Joseph Maczugowski ur. 13.7.98 zm. 12.8.1898 /il.33/;
- Kwatera sióstr Zmartwychwstania Pańskiego /pięć mogił/;
- Kwatera żołnierzy WP poległych 4.9.1939 w obronie Grudziądza;
- Kwatera zakładników rozstrzelanych w 1939 r.:
Józef Maślanka, dyrektor szpitala miejskiego,
Damazy Klimek, drogerzysta, radny miasta i decernent szpitala,
działacz narodowy;
- Rozstrzelane zakładniczki m.Grudziądza 11.11.1939 r.:
Elżbieta Chylewska, żona aptekarza,
Helena Hanczewska, żona drogerzysty,
Anna Korzeniewska, nauczycielka, żona kupca,
Zofia Szychowska, żona adwokata, radnego miasta, senatora RP
i szambelana papieskiego;
- Zakładnicy miasta /rozstrzelani 11.11.1939 r. ks. dr Antoni Pastwa, proboszcz kościoła św. Mikołaja,
ks. Jan Klunder, proboszcz kościoła św. Krzyża,
ks. Emil Sowiński, kapelan więzienny,
ks. Antoni Sobisz, wikary fary,
Wacław Wolski, kleryk;
- Bronisław Malinowski, lekkoatleta mistrz Sportu /zdarte miesięczne litery inskrypcji/.

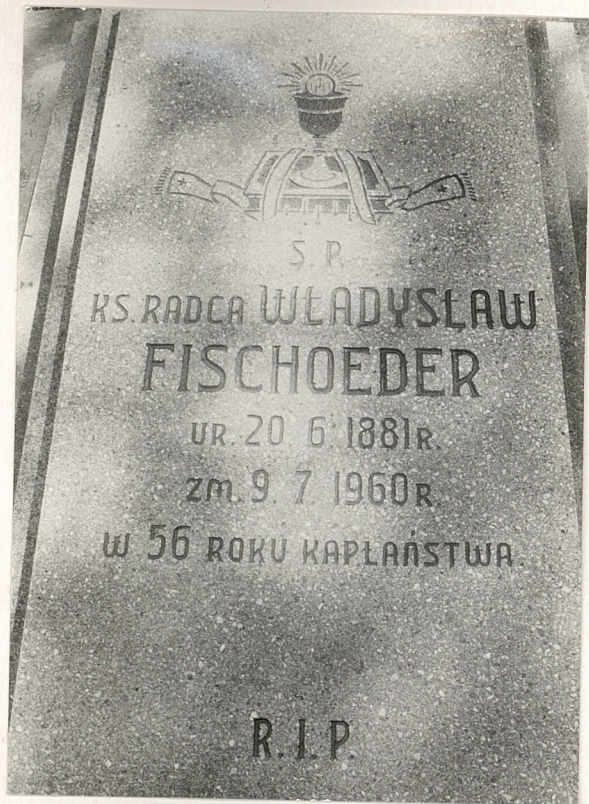
Grudziądz, cmentarz rzymsko-katolicki

1. Płyta nagrobna rodziny Ruchniewiczów: z Andrzejewskich Maria Ruchniewicz 1878-1954 i Alojzy Ruchniewicz Obywatel honorowy m. Grudziądz, kawaler orderu św. Sylwestra 2.9.1867-20.10.1955
2. Płyta nagrobna rodziny Korzeniewskich m.in.: Witold Korzeniewski porucznik 18 Piłku Ułanów ur. 12.4.1912, poległ za Ojczyznę 1.9.1939 r.
- 3-4. Grobowiec rodzinny i płyta z inskrypcją: Roman Krobski, pierwszy polski wice-prezydent miasta Grudziądz ur. 9.2.1873 um. 25.10.1935

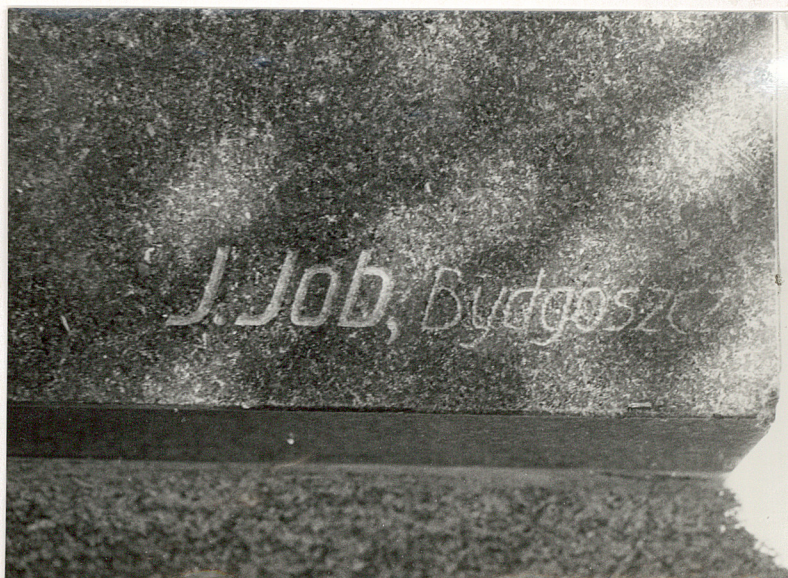
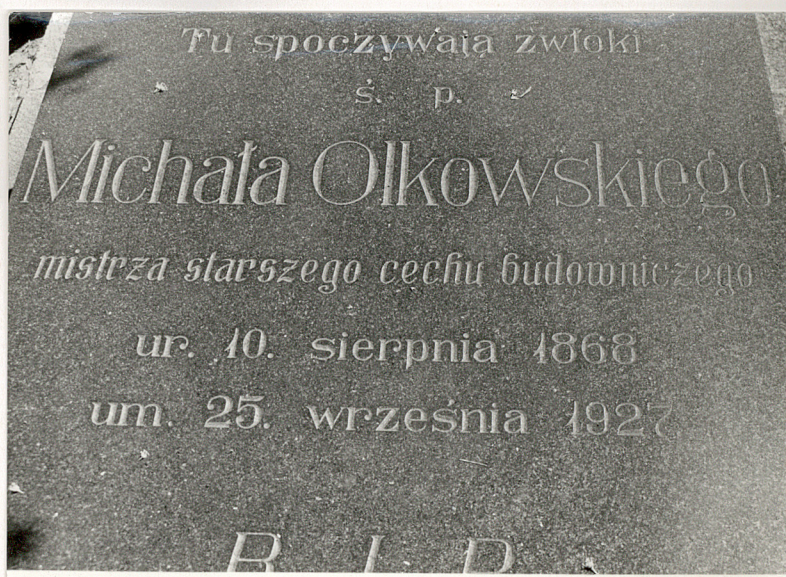
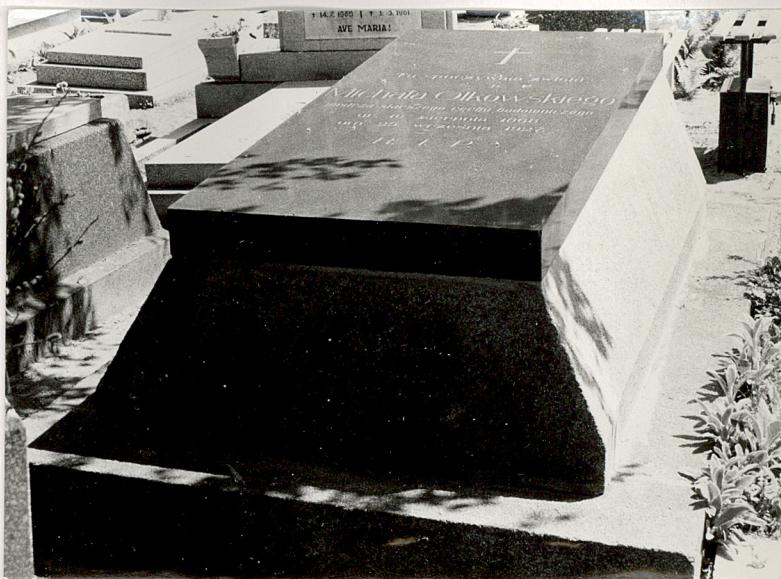
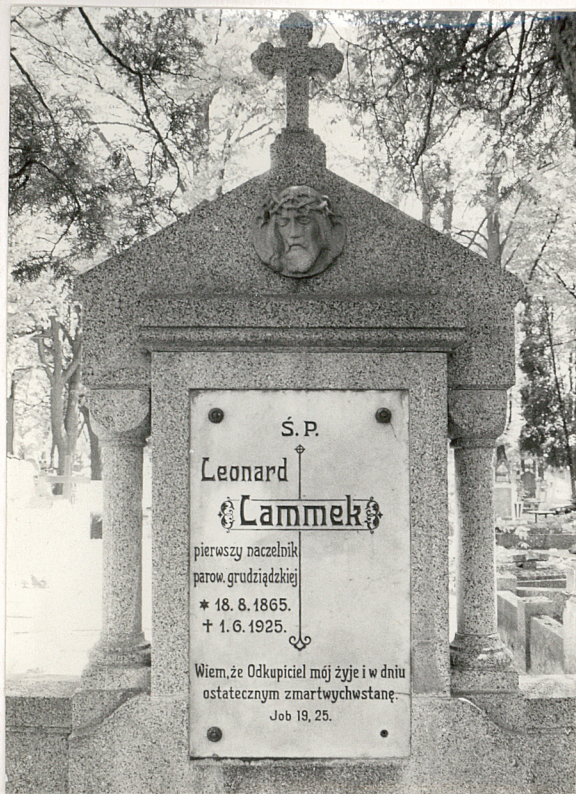

5. Kwatera z okresu międzywojennego widziana od strony bramy, w głębi kostnica
- Kwatera księży:
6. ks. Alfons Zieliński, wikariusz w Świeciu n. Wisłą, umarł 26.IX.1933 w Świeciu n. Wisłą
7. ks. dr Leonard Rzóśka, wicedyrektor Seminarium Duchownego w Pelplinie 21.11.1907 - 28.8.1954
8. ks. prof. Bronisław Gordon, prob. w Zieleniu 17.7.1887-13.11.1954

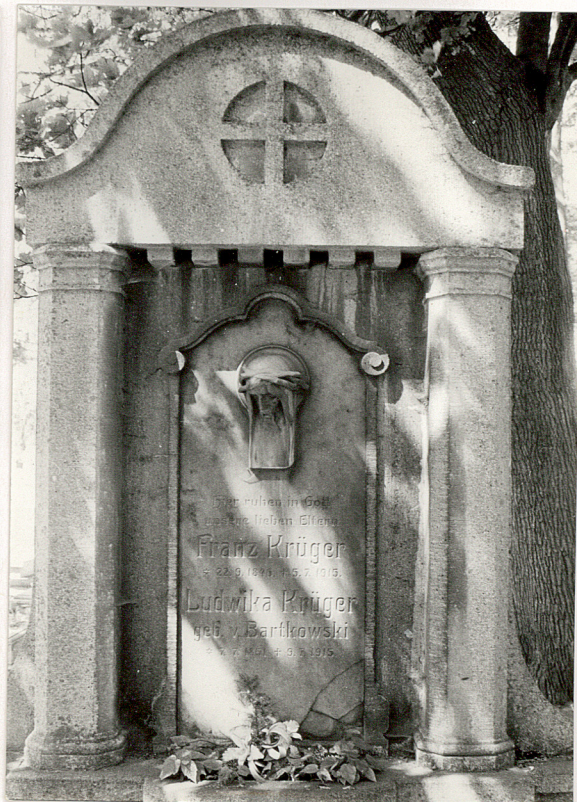
9. ks. radca Władysław Fischoeder 20.6.1881-9.7.1960
10. ks. mgr Albin Derdon, prob. parafii św. Krzyża, dziekan dekanatu grudziądzkiego 24.3.1912 - 21.12.1969
- 11-12. Sarkofag Antoni Zieliński 1871-1928

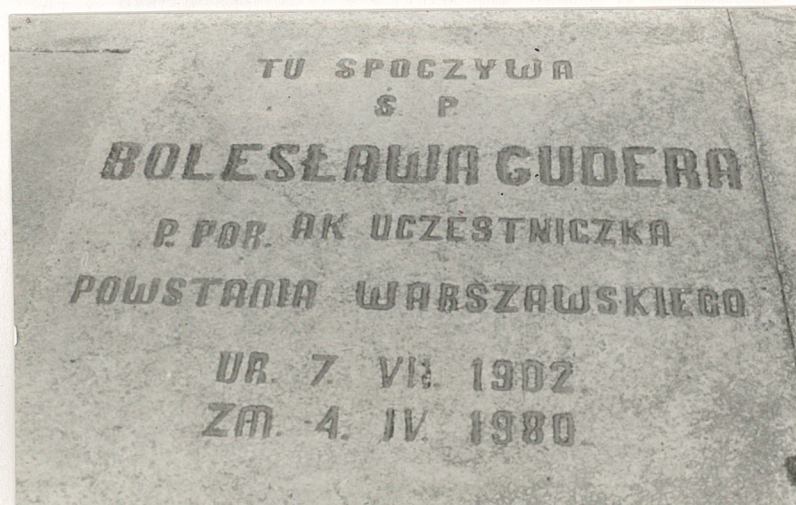
13. Grobowiec i tablica inskrypcyjna: Leonard Lam^mek pierwszy naczelnik parow./ozowni/ grudziądzkiej 18.8.1865-1.6.1925
- 14-15. Nagrobek i płyta z inskrypcją Michała Olkowskiego mistrza starszego cechu budowniczego 10 sierpnia 1868-25 września 1927
16. Sygnatura wykonawcy J. Job, Bydgoszcz

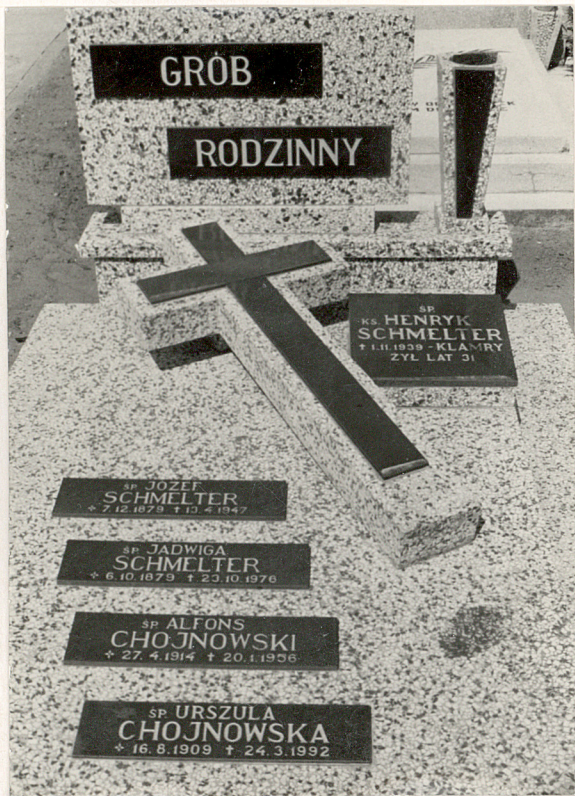
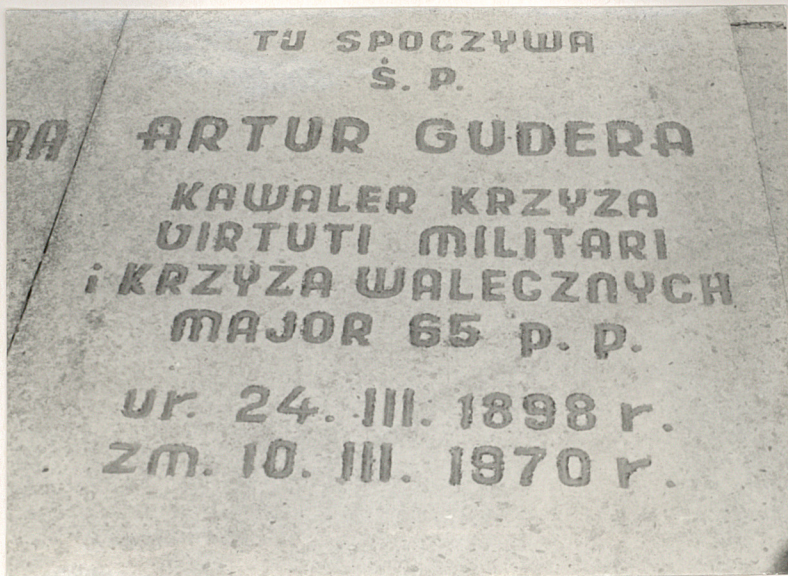
17. Płyta nagrobna rodziny Zielińskich m.in. Juliusz Zieliński, jako więzień polityczny zginął w Dachau 9.I.1944 r.
18. Nagrobek rodziny Niemczyków, m.in. Józef Niemczyk, nauczyciel poniósł śmierć męczeńską 21.10.1939 r. w Łopatkach pod Wąbrzeźnem
19. Grób rodzinny m.in. Edward Białkowski rotmistrz 21 Pułku Ułanów Nadwiślańskich
20. Nagrobek: Maria Sabas Pietrucha, siostra profeska z Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety 10.6.1882-9.8.1920

21. Nagrobek współczesny: Michał Jaworski dyrektor Gimnazjum i Liceum dla Dorosłych um. 7.3.1947 r.
22. Nagrobek Krügerów z 1915 r.
23. Kwatera sióstr elżbietanek
24. Nagrobek: Matka M. Urbicja Karczyńska przełożona SS. Elżbietanek 27.7.1873-10.6.1945

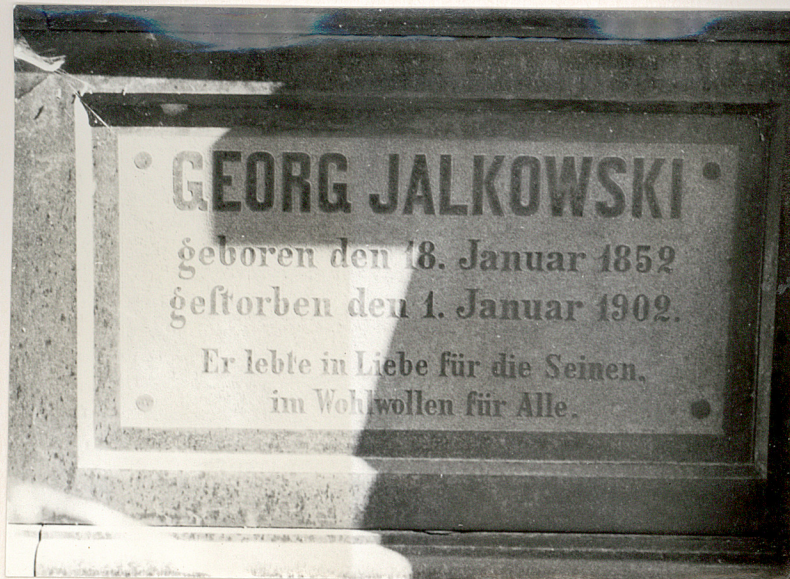
- 25-26. Kwatera i stela: Adolf Tadeusz Czernik 1919-1923
27. Symboliczne miejsce wiecznego spoczynku zamordowanych przez Niemców w latach 1939-1945 Obywateli m. Grudziądz Adama, Anny, Kazimierza i Joanny z rodziny Korzeniewskich oraz Damazego i Janusza Klimków
28. Płyta Guderów: Bolesława Guderę p.por. AK uczestniczka Powstania Warszawskiego 1902-1980

29. Artur Gudera, kawaler krzyża Wirtuti Militari i krzyża walecznych, major 65 pp. 1898-1970
30. Grób rodziny Schmelter m.in. ks. Henryk Schmelter zamordowany 1.11.1939 r. w Klamrach

31-32. Pomnik Obrońców Grudziądza z września 1939 r.
 33. Podstawa krzyża nagrobnego z 1898 r.
 34-35. Grobowiec rodziny Jalkowskich

→ księgarz, drukarz i wysławca
 gruźli

36. Inskrypcja: Georg Jalkowski 18.01.1852 – 1.01.1902
37. Inskrypcja Emilie Jalkowski z d. Lutterkorth 1.01.1811–6.03.1895
- 38–39. Nagrobek i inskrypcja: Teofil Zientarski 20.4.1881–27.6.1915
40. Obudowy profilowane mogił ziemnych.